

Duurzaam inkopen

De overheid gaat vanaf 2010 specifieke eisen stellen aan duurzaamheid bij elke inkoop. Vroeg of laat krijgen ook culturele instellingen en hun toeleveranciers hiermee te maken. De auteurs bepleiten dat de sector zelf het voortouw neemt.

Duurzaamheid is ondanks de economische recessie een thema dat blijvend op de politieke agenda staat. Mede aangewakkerd door de aandacht die Al Gore op het klimaat heeft gevestigd, hebben alle overheden van hoog tot laag inmiddels nagedacht over hun klimaatbeleid. Ook andere duurzaamheidsthema's spelen een steeds grotere rol, zoals materiaalgebruik en gezondheid. In het licht van deze ontwikkelingen heeft het ministerie van VROM, in samenwerking met de provincies en lokale overheden, besloten om met ingang van 2010 alle inkoop op duurzame wijze plaats te laten vinden. Daartoe moest eerst worden vastgesteld wat onder duurzaam wordt verstaan. Aangezien de inkoop van de overheid zeer divers zijn, van briefpapier tot autosnelwegen, is het antwoord niet bepaald eenvoudig. Het ministerie van VROM gaf daarom aan SenterNovem de opdracht om voor elke categorie van producten criteria te ontwikkelen op het gebied van duurzaamheid. Dat werk is nu afgerond en de criteria zijn gepubliceerd.

Tachtig productgroepen

SenterNovem heeft voor tachtig verschillende productgroepen inkoopcriteria ontwikkeld die enerzijds een aantoonbaar positief effect moeten hebben op de duurzaamheid, anderzijds ook proportioneel moeten zijn. Overheidsdiensten die iets willen inkoop zijn vanaf 2010 verplicht deze criteria te hanteren. De rijksoverheid gaat dit doen voor 100% van haar inkoop. Voor gemeenten is dit percentage vastgesteld op 75% en voor provincies en waterschappen 50%. De criteria voor de tachtig productgroepen, evenals een handleiding duurzaam inkoop, zijn te vinden op de website van SenterNovem. De gestelde eisen vallen uiteen in vier categorieën: *Geschiktheidseisen* - eisen waaraan de leverancier moet voldoen om voor de opdracht in aanmerking te komen.

Minimum eisen - eisen waaraan het product moet voldoen.

Gunningscriteria - mogelijke aanvullende prestaties op het gebied van duurzaamheid waarmee een leverancier of een product zich kan onderscheiden van de concurrentie.

Contractvoorwaarden - voorwaarden die zijn verbonden aan de levering.

De gunningscriteria zijn facultatief. Deze zijn alleen van toepassing bij selectie op basis van de economisch meest voordelige in-

schrijving (EMVI). Aan alle gegadigden moet dan wel vooraf kenbaar gemaakt worden hoe de aanvullende prestaties op het gebied van duurzaamheid in de gunningsfase worden gewaardeerd.

Duurzaam inkoop en cultuur

Culturele instellingen zijn vooralsnog niet verplicht om aan de inkoopcriteria te voldoen, tenzij het om een gemeentelijke afdeling gaat. Wel is het zo dat culturele instellingen vaak door de overheid worden gesubsidieerd. De kans bestaat dat in de toekomst het hanteren van de inkoopcriteria als voorwaarde aan de subsidie wordt verbonden. In dat geval zal voor een groot aantal producten het aspect duurzaamheid meegenomen moeten worden bij de aanschaf. Bovendien worden culturele voorzieningen zoals theaters en culturele centra rechtstreeks door de overheid gefinancierd. Hier betreft het dus inkoop door de overheid en zal aan de criteria moeten worden voldaan.

Ook voor gebouwen als geheel zijn criteria ontwikkeld, zowel voor nieuwbouw, renovatie, beheer en onderhoud als voor sloop. Op dit moment nog alleen voor kantoorgebouwen, maar dit zal zeker ook gebeuren voor andere gebouwfuncties. Als eerste op de prioriteitenlijst staan, gezien de totale omvang van de bouwactiviteiten, de gebouwfuncties zorg en onderwijs. Daarna zijn mogelijk cultuurgebouwen aan de orde. Een tijdschema is op dit moment niet bekend maar naar verwachting zal dat nog enkele jaren duren. Gezien de minimale periode van drie, vier jaar die gemoeid is met het realiseren van een nieuw theater of cultuurgebouw, is het zinvol hier nu al rekening mee te

houden. Want zodra de criteria voor cultuurgebouwen van kracht worden zal dat directe invloed hebben op zowel nieuwbouw als beheer en onderhoud

Hoe zien die criteria eruit?

De criteria zijn voor elke productgroep vastgelegd in een document. Alle documenten van de tachtig verschillende productgroepen staan op de website van SenterNovem. Elk document is

een rapportage waarin allereerst de achtergronden zijn beschreven, zoals de marktsituatie voor de productgroep, de ontwikkelingen voor deze productgroep op het gebied van duurzaamheid en de overwegingen

van bestaande bouw. Het is daarom van groot belang dat de sector zelf nauw betrokken is bij het opstellen van criteria voor de culturele sector. De werkwijze van SenterNovem biedt daartoe ook alle gelegenheid.

Ontwikkeling criteria: werkwijze

SenterNovem volgt bij de ontwikkeling van de criteria een gestandaardiseerde werkwijze. De consultatie van zogenoemde *stakeholders* speelt hierin een cruciale rol. Deze stakeholders zijn marktpartijen en andere belanghebbenden voor de betreffende productgroep. Op basis van deze consultatie wordt geïnventariseerd welke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid er spelen in de markt. Indien mogelijk sluit men aan op bestaande initiatieven. Zo heeft bijvoorbeeld de sloopbranche zelf een richtlijn ontwikkeld op het gebied van veilig en milieukundig slopen. In de inkoopcriteria is deze werkwijze nu voorgeschreven. Certificaten en keurmerken worden in de inkoopcriteria niet opgenomen. In verband met de Europese regelgeving is dit juridisch vaak niet mogelijk. Marktpartijen, brancheorganisaties en koepels kunnen zichzelf aanmelden om aan de consultatierondes mee te doen. Er zijn zowel schriftelijke consultatierondes als bijeenkomsten. Hier ligt duidelijk een kans om invloed op de ontwikkeling van de criteria uit te oefenen, ook voor de cultuursector.

Verduurzaming culturele sector

Om te vermijden dat de sector zich in de toekomst geconfronteerd ziet met ongewenste ontwikkelingen en voorschriften, is het wijs om nu al zelf na te denken over de mogelijkheden voor verduurzaming. Deze kunnen worden vastgelegd in een werkwijze, bijvoorbeeld een praktijkrichtlijn of beoordelingsrichtlijn. Deze kan dan door de overheid worden overgenomen in de criteria. Voorwaarde is natuurlijk wel dat de werkwijze een duidelijke stap vooruit betekent op het gebied van duurzaamheid. De sector zelf is echter het beste in staat de mogelijkheden hiertoe te beoordelen en is de aangewezen partij om met voorstellen te komen. Het voordeel van deze bottom-up benadering is dat de sector zich kan voorbereiden op de regelgeving en de zelf ontwikkelde werkwijze al kan gaan hanteren, vooruitlopend op dwingende voorschriften. Door zelf het initiatief te nemen holt de sector niet achter de feiten

en de wetgever aan, maar neemt men zelf de regie en verkrijgt men ook, voor zover van toepassing, een voorsprong op eventuele buitenlandse concurrenten. Sectoren zoals de sloopbranche en Bouwend Nederland zijn de culturele sector hierin voorgegaan. Bouwend Nederland heeft met de overheid het Lente Akkoord 2008 gesloten waarin afspraken zijn vastgelegd voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving in Nederland. Mede op basis van deze afspraken zijn de criteria voor gebouwen tot nu toe ontwikkeld.

En de podiumsector?

De podiumsector kan zich verenigen in een koepelorganisatie die de sector vertegenwoordigt. Voor het uitwerken van zo iets praktisch als een praktijkrichtlijn is het dan wel aan te bevelen om dat in een stichting te doen, met een helder mandaat van de leden of deelnemers in de koepel. Deze stichting kan als gesprekspartner optreden van de overheid, SenterNovem en het Normalisatie Instituut. Indien de stichting overtuigend aan kan tonen een omvattend deel van de sector te vertegenwoordigen, kan zij haar voorstellen voor een praktijkrichtlijn voorleggen. Het tot stand brengen van het voorstel is natuurlijk de kunst. Vandaar dat het ons inziens wenselijk is om een werkgroep *Praktijkrichtlijn duurzame podia* in het leven te roepen, met daarin vertegenwoordigers van podia, adviseurs en leveranciers. Deze werkgroep kan de totstandkoming van de voorstellen voor de praktijkrichtlijn coördineren. Na een gemeenschappelijke *kick off* van alle geïnteresseerden en belanghebbenden, waarbij de agenda bepaald wordt, kunnen de verschillende onderdelen van de praktijkrichtlijn in subgroepen uitgewerkt worden. De resultaten kunnen uiteindelijk in een brede bijeenkomst door de sector geaccordeerd worden, waarna de presentatie aan de overheid kan plaatsvinden. De VPT zou een uitstekend platform zijn om deze werkgroep te trekken, aangezien zij alle belanghebbenden en bloedgroepen in zich verenigt. ◀

De auteurs zijn beiden werkzaam bij DHV. Lowie Looijen was afgelopen jaren gedetacheerd bij SenterNovem en werkte mee aan de ontwikkeling van de criteria.

www.senternovem.nl/duurzaaminkopen

op basis daarvan voor de ontwikkeling van de criteria. Aansluitend worden de criteria zelf weergegeven. Deze criteria zijn juridisch getoetst en kunnen onverkort in een inkoopprocedure worden gehanteerd. Hieronder

een voorbeeld van één zo'n criterium voor drukwerk, een van de tachtig productgroepen. In dit voorbeeld wordt het gebruik van een schadelijke stof bij verschillende drukprocedures aan banden gelegd.

Minimumeis P.1
Bij offset-drukwerk. Het maximale gehalte Isopropylalcohol (IPA) in het vochtwater is:
- indien het vellen-offsetdrukproces wordt toegepast: 5%.
- indien het rotatie-offsetdrukproces wordt toegepast: 3%.
- indien het smal-

baanrotatie-offsetdrukproces wordt toegepast: 5%.
Bewijsmiddelen: een bij de offerte overgelegde verklaring van acceptatie van (deze eis in) het PvE.

Toelichting
Bij elk van de

genoemde drukwerkprocessen is een maximaal IPA-gehalte genoemd dat voor voldoende drukkerijen in Europa haalbaar is om te kunnen inschrijven
Verificatie: geen nadere verificatie van de verklaring van acceptatie.